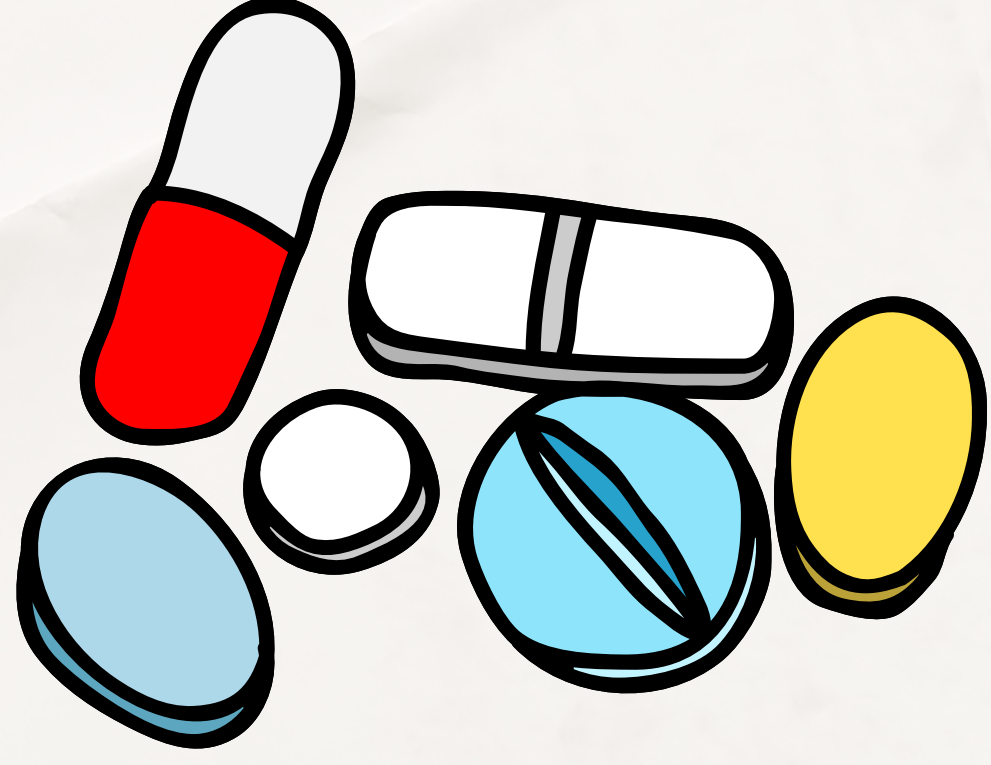

- Dünya Sağlık Örgütü'nün tahminlerine göre, ilaçların % 50'sinden fazlası uygun olmayan şekilde reçetelenmekte, temin edilmekte veya satılmaktadır.
- Tüm hastaların yarısı da ilaçlarını doğru şekilde kullanamamaktadır.

Tıp alanında son yüzyılda yaşanan gelişmelere bağlı olarak hastalıkların tanı ve tedavisinde kullanılan ilaç sayı ve çeşitliği hızla artış göstermiştir. Özellikle son elli yıl içinde olmak üzere, eskiden tedavisi mümkün olmayan pek çok hastalığın tedavi edilebilir hale gelmesi, daha etkili ve güvenli olan yeni ilaç türlerinin geliştirilmesi, ilaç tüketiminde doğal bir artışı beraberinde getirmiştir. Bu durum ilacın akılcı ve doğru seçiminin önemini artırmış ve akılcı ilaç kullanımı kavramı ortaya çıkmıştır.

AKILCI İLAÇ KULLANIMI ÇALIŞMALARI NEDEN ÖNEMLİDİR?

Tüm dünyada yanlış, gereksiz, etkisiz ve yüksek maliyetli ilaç kullanımı çeşitli boyutlarda sorunlara neden olmaktadır. Bu etkiler arasında hastalık ve ölüm oranlarında artış olması, ilaçların yan etki riskinin artması, kaynakların yanlış tüketilmesiyle sonuçta temel ilaçlara bile ulaşılabilirliğin azalması, acil ve temel ilaçlara karşı gelişebilecek direnç dayalı olarak, tedavinin ekonomik ve sosyal maliyetinin artması sayılabilir. Bu nedenlerden dolayı dünyada çeşitli çözüm yolları üretilmeye, geliştirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda dünyada “Akılcı İlaç Kullanımı (AİK)” çalışmaları başlatılmıştır.

1985 yılında Nairobi’de yapılan DSÖ toplantısı AİK çalışmaları için başlangıç sayılmaktadır. Akılcı İlaç Kullanımı (AİK), DSÖ tarafından “hastaların klinik ihtiyaçlarına uygun ilaçları, kişisel gereksinimlerini karşılayan dozlarda, yeterli bir süre boyunca, kendilerine ve topluma en az maliyet ile kullanmaları” olarak tanımlanmıştır.

İlaçların gereğinden fazla veya yanlış kullanılması, hem hasta güvenliğini tehdit etmekte hem de kaynakların boşa harcanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ilacın, koruyucu, teşhis ve tedavi edici etkilerinin yanında oluşturabileceği yan etkilerin varlığı ve sağlık harcamalarında önemli bir payının olması gibi nedenler ilaç kullanımında akılcı olunması gerekliliğini ortaya koyar.

Akılcı ilaç kullanımı, hastaya doğru tanının konmasını, güvenilir tedavi seçeneğinin seçilmesini, uygun bir reçete yazılmasını ve hastaya açık bilgi ve talimatların verilmesini takip eden bir süreci ifade etmektedir.

DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ, AKILCI İLAÇ KULLANIMINI TEŞVİK ETMEK İÇİN 12 TEMEL MÜDAHALEYİ SAVUNUR:

İlaç kullanımına ilişkin politikaları koordine etmek için çok disiplinli bir ulusal organın kurulması

Klinik kılavuzların kullanımı

Ulusal temel ilaçlar listesinin geliştirilmesi ve kullanımı

İlçelerde ve hastanelerde ilaç ve tedavi komitelerinin kurulması

Probleme dayalı farmakoterapi eğitiminin lisans müfredatına dahil edilmesi

Lisans gerekliliği olarak sürekli hizmet içi tıp eğitimi

Gözetim, denetim ve geri bildirim

İlaçlar hakkında bağımsız bilgi kullanımı

İlaçlar hakkında halk eğitimi

Ters mali teşviklerden kaçınma

Uygun ve yürürlükteki yönetmeliklerin kullanımı

İlaç ve personel mevcudiyetini sağlamak için yeterli devlet harcaması.

AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIMI ÖRNEKLERİ NELERDİR?

Hastalara gereksiz ilaç reçete edilmesi

Bir hasta için gereğinden fazla ilacın kullanılması (polifarmasi),

Uygun olmayan antibiyotik kullanımı

Klinik kılavuzlara uygun olmayan ilaçların reçete edilmesi

Belirlenen ilaç tedavisine hastalar tarafından uyulmaması

Hastaların kendilerini reçete ile satılan ilaçlarla tedavi etme çabaları

AKILCI OLMAYAN İLAÇ KULLANIMININ OLUMSUZ ETKİLERİ NELERDİR?

Hasta ve tedavi uyumunun bozulması ya da azalması

İlaç etkileşimleri nedeniyle istenmeyen sonuçların görülmesi

Bazı ilaçlara karşı direncin gelişmesi

Hastalık sürelerinin uzaması

Hastalığın tekrarlanması

Yan etki görülme sıklığının artması

Tedavi başarısının azalması

Hastaların tedaviye olan güvencinin azalması

Fiyat baskısı nedeniyle ilaç bulunurluğunun azalması

Tedavi maliyetlerinin artması

AKILCI İLAÇ KULLANIMININ TARAFLARI KİMLERDİR?

İlaç kullanım kararını veren hekim

İlaç sağlayıcı eczacı

İlaç uygulayıcısı hemşire ve diğer sağlık çalışanları

Tedaviyi uygulayan hasta ve hasta yakınları

Devlet

İlaç endüstrisi

HASTALAR NELERE DİKKAT ETMELİ?

Akılcı ilaç kullanımı sürecinde ilk elden sorumlu olan hekim ise de, hastanın davranış biçimi de tıbbi tedavi ve ilaç kullanımında önemli yer tutmaktadır.

Bir tıbbi tedavinin başarılı olması için ilaçların düzenli bir şekilde kullanılması

esastır. Hastaların ilacı uygun dozda, doğru vakitlerde tarif edildiği şekilde ve tedavi bitimine kadar kullanmaya devam etmeye özen göstermeleri gerekir. Hastaların ilacı kullanırken uyması gereken özel kurallar varsa bunlara dikkat etmeleri, kullandıkları ilacın ciddi yan etki göstermesi halinde sağlık kuruluşuna başvurmaları gerekir. Hastalar reçetesiz alınabilen ağrı kesici türevi ilaçları kontrolsüzce kullanmamalı, eğer varsa kronik hastalıkları için kullandıkları ilaçların düzenli kullanımına özen göstermelidir. Akılcı ilaç kullanımında, ilacın hasta tarafından düzenli bir şekilde kullanılması kadar ilacın israf edilmemesi de bir başka boyutu oluşturmaktadır. İlaçların düzenli kullanılmaması durumu, evlerde ilaç birikimine ve dolayısıyla israfına neden olmaktadır.

Sonuç olarak;

Akılcı olmayan ilaç kullanımı dünyada ve yurdumuzda ciddi bir tıbbi ve ekonomik sorundur

İlaç tüketimini artıran en önemli faktör ilacın çeşitli nedenlerle israf edilmesidir

Doktorların teşhislerindeki yanlışlık, ilaç firmalarının pazarlama stratejilerindeki hatalı uygulamalar, yapılan reklamların gereksiz kullanıma yol açması, ilaçların hastalar tarafından reçetesiz, bilinçsiz tüketilmesi ya da bitinceye kadar kullanılmaması gibi faktörler ilaç israfındaki en önemli belirleyicilerdir

Akılcı ilaç kullanımının gerçekleşmesi, insanların, örgün ve yaygın olanaklar kullanılarak bilinçlendirilmeleri yanı sıra yasal önlemlerin alınması ve düzenlemelerin yapılmasına da bağlıdır

Bu konuda hastaların ilaç kullanırken bilinçli bir alışkanlık edinmesini sağlamak, reçete edilen ilaçları doğru zamanlarda, doğru dozlarda ve tedavi süresince kullanmasını sağlamak için hem sağlık çalışanları hem hastalar tarafından Akılcı İlaç Kullanımı konusunda hassasiyet gösterilmelidir.